

dobí in skupaj spravi. Varujte tedaj gnoj, in pustite gozd pri miru. (Dal. prih.)

Še nekoliko zarad naselitev v Slavoniji.

„Novice“ so v 8. letošnjem listu o tem že nekaj spregovorile; naj dostavijo tu še, kar jim piše vodja Pakraške domène gosp. Ludovik Stein, ki je že prvi pot poslal glavne pogoje, pod katerimi se oddajajo v Požeganskem komitatu Kutinarskega okraja, občina Uljaniška po grajščini Pakraški naselnikom še prazna zemljišča; zdaj jih ima grajščina še 200, če se računi na enega naseljence po 8 oralov.

Ker je pa došlo od več strani mnogo vprašanj zarad tega, naznanja oskrbnništvo, da utegne rodovina tudi več ko 8 oralov — oral po 1600 □ sežnjev — kupiti, ako je za to dosti premožna. V zemljiški knjigi je pa za vsako naselišče po 8 oralov poseben zapisnik, zato se mora po tem ravnati; pogoj pa, da vsak kupec ali naseljenec mora takrat, ko vzame zemljo v lastnino, za vsakih 8 oralov plačati grajščini 100 gold. na račun kupa, — ta pogoj ostane zmirom veljaven.

Vsakako je dobro za rodovino, da takega zemljišča ne prevzame drugače, ko da jej potem, ko je plačala 100 gold. naprej, ostane še nekoliko denarja; kajti skušnja uči, da gospodar, ki prinese kacic 400 do 500 gold. seboj, v tem komitatu jako dobro shaja na takem naselišču, če je priden delavec in se sploh drži rednega in treznega življenja. Nekoliko denarja mu je posebno zato treba, ker si mora prvo leto delati hišo, hlev in enaka poslopja, kar ga gotovo nekoliko stane, razen tega ga pa tudi pri drugem delu zadržuje, naj si bo že na lastni zemlji, ali pa za plačo drugod.

Razen tega, da pridni naseljenec obdeluje svoje polje, prav lahko najde tudi vse leto zaslužka obilo v tem kraju, poleti pri poljskem delu, pozimi pa po gozdih, kjer se pripravljajo drva in seka les za trgovino; če ima kdo živino in voz, si še lahko z različno vožnjo denarja služi.

Za tiste, kateri bi imeli tje potovati čez Sisek, je najbolje, da se obrnejo čez Popovačo, Kutino in Banovajarugo do Poljan, kamor je 6 milj daleč. V Poljanah je po grajščinskem oskrbništvu naročeno v gostilnici, da ima grajščinsk služabnik prišedšim kazati zemljišča za naselbo odločena. Naselba Antunovac je le pičle četrt ure od te vasi. Kdor hoče kaj kupiti, naj se podá v Pakrac v grajščino, kjer se naredé kupna pisma; od Poljan do grajščine je 3 milje daleč.

Oskrbnik gosp. Stein pravi, da popisuje pogoje in razmere čisto tako, kakor so, ne več, ne manj; pogojev se grajščina natanko drži. Pristavlja pa, da so povsod na svetu dobri in hudobni ljudje, in da naj se, kdor pride v Sisek z namenom, ogledati si zemljišča in jih kupiti, nikakor ne dá slepiti po ljudéh, ki bi mu morda boljše pogoje obetali ali svoja selišča za kup ponujali. Je namreč tam več naseljencev, ki se niso držali pogojev ter z grajščino se še ne pobotali. Če bi kdo kupil od takega naseljence, ki je grajščini še kaj dolžan, posestvo, lahko pride z grajščino v pravdo, ki bi bila le njemu na kvar. Vsak naj se toraj naravnost do grajščinskega oskrbnništva obrne, drugih ljudi pa naj ne posluša in naj se tudi ne pečá ž njimi. Ker gospod oskrbnik Stein vedno pravično in javno ravná s kupovalci, je najbolje, ako se naravnost do njega obračajo; za druga opravila in pota odločuje potem on sam namestnika ali zaupnika, da naseljenci nimajo pozneje drugih nepotrebnih potov.

Slednjič prosi vodja gospod Stein, da vsak, kdor se do njega obrne, naj mu razen svojega imena na-

znani na tanko zadnjo pošto in okraj, v katerem je, ker je po Kranjskem in Koroškem mnogo krajev enacega imena. Njemu pa naj se piše: Gosp. Ludovik Stein, vodja domène Pakrac v Slavoniji. *)

Obrtnijsko-gospodarske stvari.

Karlovska železnica

je za nas Slovence velike važnosti; posebno, ako se iz Karlovca dalje potegne do Serajeva in noter v Turško; po njej smo Turškim Slovanom najbolj približani. Bogata Bosna se nam naravnost odpré. Črta Beljak-Serajevo zveže najhitreje in najpripravneje severozapad z jugo-izhodom. Ako bo znala Ljubljana priložnost porabiti, postane ona glavna štacija za industrijelne izdelke, ki se bodo izvažali v jugo-izhod. Kranjska obrtnija ima veliko prihodnost, ako se ne dá od tujih prehiteti, katere bodo vse skušale stopiti v zvezo s slovenskim jugom po železnicah. Proga Ljubljana-Karlovec-Serajevo-Carigrad ima mnogo sovražnikov, in to jako mogočnih: Dunajčanje, Magjari in Srbi bi radi, da bi šla vsa kupčija v Turško čez Dunaj — Pešto — Beligrad; ker je jasno, da bi po tem imeli ves dobiček Dunajski, Ogerski in Srbski trgovci te dežele, obrtniki in železnice teh dežel. Slovenski trgovci in obrtniki pa bi ostali na strani. Tudi Italijani tej progí niso prijazni; kajti njim je najbliže, izvažati svoje izdelke po morji v Dalmacijo, in kedar bo Dalmacija z železnicami s Turškimi deželami zvezana, nam bo laška obrtnija najhujšo konkurencijo delala v kupčiji z jugo-izhodom; zato tudi Italijanom ta železnica ne bo po volji. Tisti pa, katerim mora biti ta železnica več ko draga, so: 1. Rudolfova železnica, katera zidana med gorami, ni imela do zdaj nobenega posvetnega pomena, in kaže le velikansko zgubo, ki jo mora plačevati država; po gorskih dolinah, skozi katere Rudolfova železnica gré, je sicer mnogo obrtnije z železom in drugimi izdelki, toda kam izvažati te izdelke, ko gre železnica samo do Ljubljane? Ako pa se potegne proga iz Ljubljane v Karlovec in Serajevo in Carigrad, bodo vsi ti kraji svoje izdelke po najkrajši poti lahko v izhod prodali; zato bodo 2. vse te dežele, po katerih Rudolfova železnica gre, rade podpirale progo Ljubljana-Serajevo; 3. Tirolsko, in ako se železnica čez Arelsko goro dozida; 4. Švica imata po tej progí najkrajšo pot v Orient; 5. Ljubljana, Kranjska dežela in sploh vsi Slovenci; za Slovence je ta železnica take važnosti, da od nje vsa naša prihodnost svoj obraz spremeni ali na bolje ali na slabo: z dvema črtama nas hočejo zadušiti, prvič s črto Dunaj-Pešt-Beligrad, drugič s črto Dunaj-Noví; vse nam hočejo Dunajčanje požreti, naša obrtnija ostane čisto osamljena; toliko bolj energično se moramo potegniti za črto Carigrad-Serajevo-Karlovec-Ljubljana-Beljak-Insbruk-Bregenz-Pariz, in vse dežele, ki so pri njej interesirane, na pomoč pozvati. Interesiran je še 6. Karlovec in 7. cela Bosna, ki ostane tudi na strani, ako pojde glavna kupčija čez Beligrad-Pešt in Dunaj. Pozor toraj, Slovenci! Če se tudi Srbom zamerimo, „in Geldangelegenheiten hört die Gemüthlichkeit auf“ pravi Dunajčan; mi ne moremo Srbom na ljubo odreči se svoji prihodnosti, še menj pa Magjarom in Dunajčanom na ljubo!

*) Ravno nam je gosp. Stein telegrafično naznanil, da bo prišel v pondeljek 5. aprila sam v Ljubljano ter v gostilni „pri slonu“ dajal vsakovrstna pojasnila tistim, ki ga bodo hoteli obiskati.

Slovenski obrtniki in trgovci, na noge! Karlovec-Serajevo-Carigrad, to, to je za vas zlata cesta!

Znanstvene stvari.

Zapisnik

32. odborove skupščine slovenske Matice

10. aprila 1875. leta.

(Konec.)

Dr. J. Bleiweis poroča, da spisovanje Costovega životopisa je drage volje prevzel prof. Urbas v Trstu in ravnatelj Praprotnik pové pri tej priliki, da izdeluje Tománov životopis, katerega izdati je sklenila „Matica“ leta 1872. Izrekla se je pri tej debati tudi želja, naj bi kdo spisal dober životopis Čopov, katerega naj bi Matica o svojem času izdala.

O tem, kaj naj Matica na svitlo dá 1876. leta, se je sklenilo po daljem razgovorjanji, katerega so se vdeležili dr. Bleiweis, Kozler, Šolar, Praprotnik, Svetec, dr. Poklukar, Marn, Pleteršnik, Žakelj, Vilhar in Tušek: naj se ta stvar prepusti odsekoma za izdavanje knjig in za gospodarstvo, ki naj ob svojem času o tej stvari odboru poročata.

5. Tajnik poroča, da bode letos Schödlerjeva knjiga prirode končana. Botanika je že tiskana, zoologije pa 1. pōla. Izmed za „letopis“ 1875. leta namenjenih spisov je tiskana že Terstenjakova II. razprava „o slovanskih elementih v Venetščini“, dr. Šubičeve „telegrafije“ pa ste tiskani 2 pōli.

6. Za vrednika „letopisu“ se je naprosil profesor Pleteršnik, ki je tudi začasno ta opravke prevzel.

7. Dr. J. Bleiweis poroča, da mu je predsednik deželne sodnije dr. Lušin razodel željo, naj bi „Matica“ skusila na svitlo dati knjigo „Flora carniolica“ z latinsko in slovensko terminologijo, podobno knjigi: „Flora croatica“, spisani po Schlosserju in Vukotinoviću in izdani po jugoslovanski akademiji v Zagrebu; gosp. Val. Plemel, župnik na Koroški Beli, je znan izvrsten botanik, ki je na Dunajski razstavi dobil medaljo 1. vrste (medaljo za napredek), on bi bil tedaj strokovnjak za tako delo; zato predlaga dr. Bleiweis, naj odsek za izdavanje knjig se dogovori z gosp. Plemelnom o tej zadevi in poroča ob svojem času, da odbor na podlagi temeljitih pozvedeb stvar v prevdarek vzame. Odbor je soglasno sprejel dr. Bleiweisov predlog.

8. Tajnik izroči blagajniku od dr. Coste dobljeno veliko sreberno medaljo, izdano o priliki odprtja jugoslovanskega vseučilišča Franje Josipa v Zagrebu, katero je dotični odbor podaril slovenski Matici „u vjekovitu spomenu“, da spravi v blagajnico.

9. Na prošnjo ravnateljstva Goriške gimnazije, naj Matica podari tamošnji gimnazijski knjižnici kaj svojih knjig, se je sklenilo odgovoriti, da „Matica“ rada vstreže tej prošnji, ako pristopi ta knjižnica v vrsto njenih letnih udov.

Ker posebnih predlogov ni bilo, se je pričel razgovor o nasvetovanem spominku dr. E. H. Coste, čegar nasledek je bil v 11. listu „Novic“ tiskani poziv, ki ga je spisal dr. Jan. Bleiweis.

Po vsem tem je sklenil predsednik sejo.

Slovstvene stvari.

„Brencelj.“

Eden naših najhujših sovražnikov je naša lastna malomarnost ali „popustljivost“, kakor jo je Mo-

horčič imenoval. V tej popustljivosti je nekaj iztočnega fatalizma in nekaj slovanskega nihilizma: „naj gre, kakor hoče; vse mora priti, kakor je namenjeno; vse vkup je „žajfa“.

Čeravno nismo bogati, pa vendar bi tudi dobri narodni časniki lahko shajali, zlasti ker se izdajajo iz domoljubja, nikakor pa iz dobičkarije, ko bi ne bilo nesrečne popustljivosti med Slovenci; kajti mnogo jih je narodnih Slovencev, ki pa vendar na noben časnik niso naročeni, in to ne iz siromašnosti, ampak ker ne sprevidijo važnosti časnikov za sedanji čas.

Tako naša literatura ne more nikamor naprej; pisatelj nekaj časa žrtvuje svoje duševne moči, svoj čas in še svoj denar, — a sčasom mora veselje zgubiti, ko vidi, kako se mu njegove žrtve plačujejo in ko zabrede v dolgove, katere bi lahko plačal, ko bi mu došel denar, kar ga ima dobiti od naročnikov. Tako postane filister, materijalist v ožjem pomenu besede, kakor oni Tržaški trgovec, ki je rekel, ko so ga vabili, naj se naroči na „Brtje“: „oves, oves, — altro che pesmice!“ Če se mu tako odgovarja, mora tudi pisatelj postati „praktičen mož“ in svoje duševne moči obrniti na polje, ki mu vsaj življenje zagotavlja. To je pa vendar vsakemu razumnemu Slovcu jasno, da brez slovstva nič ne dosežemo in nikamor ne pridemo, da ostanemo večni težaki. Človek mora razviti in gojiti tako svoje duševne kakor telesne moči; le to je prirodi prikladno.

Slovstveni izdelki so raznovrstni, niso omejeni samo na beletristiko; v vseh strokah se mora duh izobraziti. Tudi humoristika je človeškemu duhu potrebna. Vsi zdravniki so prepričani, da je smeh človeškemu telesu zelo ugoden in zdravju koristen. Želodec veliko laže prebavlja v veseli družbi, ki jo zabava humorist, nego kedar človek sam je; to vemo iz lastne skušnje. Humorist je dobrota človeškemu društvu, on je kakor potujoč zdravnik, ki zdravi ljudi zastonj; hipohondri, melanholični ljudje, jezni, žalostni in taki, ki so v velikih skrbéh, se počutijo veliko bolje, kedar so se nasmejali; zato so humoristi v vsaki družbi priljubljeni. Posebno mladi ljudje zapadejo radi melanholiji, ako jim smeh tiste kože, ki se jej pravi po nemški „Zwerchfell“, sem ter tje malo ne potrese. Kar je smeh za teló, to je humor sam, šala, dovtip, sarkazem za naš duh. Drugi duševni izdelki so ali znanstveni ali lepoznavski; obojni pa so resni, in ako se jim človek vdá z vso dušo, pogosto zgubi tisto ravnovažje čutil, ki je za srečno življenje tako potrebno; učenjak postane čmeren in siten, „schöngest“ sentimental, politikar strasten. Za vse te bolezni je najboljša pomoč — zdrav humor. Mislimo si prepirajočo se družbo: oči plantijo, lasje po konci, lica rdeča ko kuhan rak, — ena dobra šala vmes pade, in vse je v smehu! Tako vidimo dobrotljive učinke humorja na duševne moči človeške.

Mi Slovenci smo dozdej humoristiko zanemarjali, ker nismo njene potrebe dosti cenili. Edini humoristični časnik, ki ga imamo, „Brencelj“, se od strani občinstva tako zanemarija, da mu žuga že pogin! Dobri humoristi so redko sejani: humorist mora za to rojen biti, kakor pesnik. In vrednik „Brenceljnov“ je rojen humorist, tega mu nihče ne more odrekati. Alešovčeva šegavost, njegovi dovtipi niso posiljeni, kakor navadno dovtipi po nemških humorističnih časnikih, in ki jim Nemci pravijo „lach-oder-ich-friss-dich-witze“; Alešovčeva šegavost je prirojena in narodna, to je tista jovialna šegavost, ki se je med našim narodom več najde ko drugodi; razun Dunaja morda v celi Avstriji primerno nikjer toliko.

Pa „Brencelj“ ima tudi svoje napake, in mislimo, da nam ne bo zameril, če ga na-nje opozorimo. Prva je ta, da se ozira preveč na prosto ljudstvo; mogoče,